

**IANUSZ KORCZAK**

# MICUL REGE MACIUŚ

Ediție integrală

Traducere din limba polonă  
de MIHAI MITU

Cuvânt înainte  
de VALERIA FILIMON



**AGORA**

## CUVÂNT ÎNAINTE

### Janusz Korczak - o viață dăruită copiilor

Când vorbim despre respectarea drepturilor copilului, la același nivel cu cele ale adulților, ne gândim la **Janusz Korczak**, care și-a dăruit fiecare zi din viață pentru a proclama și a pune în practică, cu deosebit curaj, acest adevăr fundamental.

Scriitor, medic, pedagog și militant pentru drepturile omului, Janusz Korczak este recunoscut astăzi ca părinte spiritual al Convenției cu privire la drepturile copilului, adoptată oficial de Organizația Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989.

Janusz Korczak - pseudonim literar al numelui de botez Henryk Goldszmit - s-a născut la Varșovia (22 iulie 1878) într-o familie de intelectuali evrei, bine integrată în mediul laic polonez. Copilăria îi va fi marcată de principiile rigide de educație din propria familie.

Elev de liceu, Henryk este nevoit să dea lecții particulare, pentru a-și ajuta familia aflată într-o situație materială precară, și descoperă, astfel, tainele pedagogiei. În această perioadă începe să scrie poeme, apoi o piesă de teatru, iar când împlinește 20 de ani, cu prilejul unui concurs literar, își va alege pseudonimul Janusz Korczak, sub care va deveni cunoscut în toată lumea. După doi ani, concomitent cu activitatea literară, publică primele articole cu privire la recunoașterea drepturilor copilului și educația acestuia.

Korczak va studia medicina la Universitatea din Varșovia (1898-1903) și, devenit medic pediatru, va fi mobilizat, ca medic militar oficial, în timpul Primului război mondial și va pleca pe front la un spital din tabăra rușilor, apoi la Kiev. Din cei patru ani petrecuți pe front datează celebrul tratat de pedagogie scris de Janusz Korczak, text fundamental pentru pedagogia modernă, intitulat *Cum să iubești un copil*, care va fi publicat împreună cu lucrarea sa *Momente pedagogice* (două ediții, apărute în 1919 și 1920).

În anul 1928 apare și cunoscuta operă-manifest *Dreptul copilului la respect*, urmată curând de *Regulile vieții* - două lucrări de temelie pentru drepturile copilului: una destinată adulților, cealaltă copiilor.

Pasionat și devotat luptei sale pentru schimbarea mentalităților privind modul în care este văzut copilul, Janusz Korczak renunță la cariera de medic și, în anul 1912, înființează o „Casă a Orfanilor” („Dom Sierot”) la Varșovia – unul dintre cele mai bine organizate și frumoase orfelinate din Europa. Acestei inițiative îi urmează inaugurarea unui alt așezământ, destinat copiilor polonezi orfani de război, „Casa noastră” („Nasz Dom”), sub direcția lui Korczak, unde acesta își va pune în practică ideile despre pedagogie. În cele două case, în care se află peste două sute de orfani, Korczak instaurează o veritabilă societate democratică, organizată după principiile justiției, egalității în drepturi și în obligații, cu un Parlament propriu, un Tribunal propriu și un ziar al copiilor. Astfel, este întemeiată celebra, de acum, „Republică a copiilor” a lui Korczak.

Destinul marelui scriitor, pedagog și umanist Janusz Korczak se va împleni, pentru totdeauna, cu cel al copiilor din orfelinate, pe care nu-i va părăsi până în ultima clipă a vieții sale (5 august 1942).

Mesajul pedagogic și umanitar al lui Janusz Korczak, supranumit „Regele copiilor”, readuce în actualitate concepția și practicile adulților cu privire la copil. În același timp, acesta constituie astăzi un model și, chiar mai mult, o adevărată întruchipare a pedagogiei respectului față de copil, ca ființă umană, în favoarea dezvoltării lui armonioase.

Micul rege Maciuś, eroul emblematic al celebrului roman\* al lui Janusz Korczak, este de fapt mesagerul scriitorului, fiul său spiritual. Aventurile tânărului suveran ilustrează, cu sensibilitate, aspectele respectului absolut față de drepturile și statutul copilului – crez căruia autorul acestei superbe cărți i-a închinat toată viața.

Maciuś nu are decât zece ani când, la moartea tatălui său, regele Ștefan Înțeleptul, devine, în ciuda voinței lui, succesorul la tron al acestuia. Dar, deși își ia în serios responsabilitatea de rege, el constată că este, în realitate, singur în fața miniștrilor săi, ambițioși și intriganți, ca și a adulților, care nu acceptă să se lase conduși de un băiețel și, fără prea multe menajamente, îl fac să înțeleagă că este mult prea tânăr pentru a governa o țară. Dar Maciuś, isteț, bun observator și dotat cu un caracter ferm, va ști să dovedească tuturor că este capabil să fie un bun monarh, în ciuda vârstei fragede, și știe cum să-și apere țara atunci când cei trei regi dușmani îi declară război. Iar aceasta în

\* *Eról Maciuś Pierwszy (Regele Maciuś Întâiul; n.n.)*

pofta faptului că toți miniștrii săi găsesc în acel moment un prilej prielnic, pentru ei, să organizeze un complot împotriva lui.

Numeroasele peripeții și fascinantele aventuri vesele ale regelui-copil ne dezvăluie un erou memorabil. El nu ezită, de pildă, pentru a-și salva țara, să facă o călătorie primejdioasă în Africa, la înspăimântătorii regi antropofagi care, spre uimirea miniștrilor săi, vor deveni cei mai buni aliați și prieteni ai micului rege.

Maciúș se dovedește un rege cu totul neobișnuit, căci acest puști visează să devină „regele tuturor copiilor”. Numai astfel, gândește el, va reuși poate să transforme lumea într-o altă, în care să domnească dreptatea și pentru cei de vârsta lui. Dar, vai!, Maciúș este lipsit de experiență și nu ajunge să-și pună în practică, pe deplin, principiile și aspirația de a crea o „Republică a copiilor” cu adevărat liberă, în care aceștia să se bucure de același respect și aceleași drepturi cu adulții.

Carte de aventuri, al cărei subiect a prilejuit realizarea unor filme prestigioase, *Micul rege Maciúș* este, în același timp, și o povestire metaforică plină de umor, care se adresează copiilor și, în egală măsură, îi privește pe adulți. Magia povestirii și a peripețiilor eroului, într-o țară imaginară condusă de un rege-copil inteligent și atotputernic, ne îndeamnă la reflecție asupra dezacordului între lumea adulților și cea a copiilor, ca și a recunoașterii drepturilor copilului – o problemă fundamentală, mereu actuală.

VALERIA FILIMON